

Patientfall – vårdhygien

Det är en vanlig dag på närakuten när 8-årige Gabriel kommer med sin pappa. Gabriel var målvakt när han och kompisarna spelade fotboll på skolgården för en stund sedan. För att rädda ett skott slängde han sig bakåt och slog då bakhuvudet i målstolpen så att det blev ett jack. Ni är en läkare och en sjuksköterska som ska ta hand om Gabriel och ni bedömer att såret behöver sys. Gabriel är för övrigt frisk och har inga kända allergier. Anamnes och status inger ingen misstanke om någon mer skada än sårskadan i bakhuvudet.

Frågor att diskutera

1. Hur ska såret och området omkring det tvättas och förberedas inför suturering?
2. Vilken skyddsutrustning behövs? Vad ska man tänka på när man tar på sig handskar?
3. Vilken renhetsgrad (ren eller steril) rekommenderas vanligtvis vid akuta traumatiska sår?
4. Hur förbereder ni behandlingen av Gabriel så att renhetsgraden bevaras?
5. Ni vill ge Gabriel lokalbedövning och hittar en påbörjad flaska Xylocain® adrenalin i skåpet. Färdig att använda med uppdragningskanyl och allt. Smidigt!
Hur gör ni med flaskan med bedövningsmedel? Kan man använda en flaska flera gånger? Hur länge håller den?
6. När någon milliliter av bedövningsmedlet injicerats kring såret inser ni att ni tagit för lite och behöver dra upp mer. Hur gör ni nu?
7. Nu är såret äntligen bedövat och ni ska börja sy. Dessvärre upptäcker ni att ni tagit fram fel sorts tråd och behöver ta en ny i skåpet. Hur gör ni nu?
8. I förrådet på vårdcentralen finns produkter med en överstruken tvåa på förpackningen. Vad betyder den symbolen?
9. Om det hade varit en patient med känd MRSA som kommit med en sårskada, hur hade ni då hanterat situationen?
10. Vad innebär basala hygienrutiner när man arbetar på en närakut?

Handledarmanual – Patientfall Vårdhygien

1. Hur ska såret och området omkring det tvättas och förberedas inför suturering?

Ett traumatiskt sår tvättas med fördel med kroppsvarmt kranvatten och mild tvål. Finns tillgång till dusch är det bra att använda den, så att det blir ett ordentligt flöde. Undantag är sår som står i förbindelse med leder eller andra sterila lokaler, där är det olämpligt att flöda med kranvatten.

Hår tas helst bort med sax. Rakning innebär större risk för skador på huden.

2. Vilken skyddsutrustning behövs? Vad ska man tänka på när man tar på sig handskar?

Rena handskar rekommenderas vid risk för kontakt med kroppsvätskor. Händerna måste desinfekteras innan man tar handskarna ur förpackningen. Sterila handskar behövs som regel inte vid behandling av traumatiska sår.

Här finns också risk för att ni ska få blod på era arbetsdräkter varför plastförkläde är lämpligt.

3. Vilken renhetsgrad (ren eller steril) rekommenderas vanligtvis vid akuta traumatiska sår?

I de flesta fall räcker ren rutin. Steril rutin rekommenderas bara om såret står i öppen förbindelse med en annars steril lokal, som till exempel en led. Vid ren rutin används höggradigt rena produkter, och de ska hanteras så att renhetsgraden bevaras hela vägen. Ett exempel är kompresser som ska plockas med pincett, inte med fingrarna.

4. Hur förbereder ni behandlingen av Gabriel så att renhetsgraden bevaras?

1. Handdesinfektion innan handskar tas på, detta minskar mängden mikroorganismer som tillförs handskförpackningen. Sedan ytdesinfektion av ytan som materialet ska ligga på. Vid användning av ytdesinfektion är det bra med handskar eftersom ytdesinfektionen torkar ut huden.

2. Avtagning av handskar

3. Desinfektion av händer innan man börjar plocka material

4. Plocka ihop omläggingsmaterial, beräkna mängden som antas gå åt

5. Desinfektion av händer innan påtagning av handskar och förkläde

6. Genomför själva behandlingen

7. Ta av förkläde och handskar, sedan desinfektion av händer

8. Nya handskar, sedan desinfektion av ytan materialet låg på

9. Ta av handskar och desinfektera sedan händerna

5. Ni vill ge Gabriel lokalbedövning och hittar en påbörjad flaska Xylocain® adrenalin i skåpet. Färdig att använda med uppdragningskanyl och allt. Smidigt! Hur gör ni med flaskan med bedövningsmedel? Kan man använda en flaska flera gånger? Hur länge håller den?

Flaskor med lokalbedövningsmedel är ofta avsedda för flergångsbruk. En öppnad förpackning har dock begränsad hållbarhet, när det gäller Xylocain® adrenalin bara tre dagar, så om ni inte vet hur länge flaskan varit öppnad bör ni inte använda den. Det är inte heller lämpligt att

låta en uppdragningskanyl stå kvar i flaskan efter användandet. Så tyvärr måste ni ta en ny flaska.

6. **När någon milliliter av bedövningsmedlet injicerats kring såret inser ni att ni tagit för lite och behöver dra upp mer. Hur gör ni nu?**

Om ni tänker att flaskan med bedövningsmedel ska kunna användas till fler patienter behöver ni ta en ny plastspruta när ni drar upp läkemedel en andra gång.

7. **Nu är såret äntligen bedövat och ni ska börja sy. Dessvärre upptäcker ni att ni tagit fram fel sorts tråd och behöver ta en ny i skåpet. Hur gör ni nu?**

Ofta är man två personer i rummet, och om en fortfarande har rena händer kan den personen förstås ta fram det som saknas. Är du ensam behöver du ta av dig handskarna, desinfektera händerna, ta fram det som behövs, sedan desinfektera händerna igen innan nya handskar tas på.

8. **I förrådet på vårdcentralen finns produkter med en överstruken tvåa på förpackningen. Vad betyder den symbolen?**

En överstruken tvåa betyder att det rör sig om engångsmaterial. Det får bara användas en enda gång, inte ens två gånger till samma patient alltså.

9. **Om det hade varit en patient med känd MRSA som kommit med en sårskada, hur hade ni då hanterat situationen?**

Det skulle inte ha inneburit någon skillnad alls. Många människor är bärare av resistent bakterier utan att veta om det, så våra rutiner ska vara tillräckligt bra för att smitta inte ska spridas oavsett om vi känner till smittan eller inte.

10. **Vad innebär basala hygienrutiner när man arbetar på en närakut?**

Basala hygienrutiner är till för att förhindra smitta mellan patienter och mellan personal och patienter. Basala hygienrutiner ska tillämpas vid all vård som innebär fysisk kontakt med patienten.

I korthet innebär det bland annat att du måste bära kortärmad arbetsdräkt, inte ha på dig armbandsur, armband, ringar eller liknande, att naglarna måste vara korta och fria från nagellack, att långt hår ska vara uppfäst och att handdesinfektion görs före och efter varje vårdmoment samt före och efter handskanvändning. Läs mer här: [länk till basala hygienrutiner](#)

Mycket av det som förekommer i det här fallet är sådant som ni säkert redan kan i teorin, men som kan vara svårt i praktiken. Att följa basala hygienrutiner vid exempelvis sårvård innebär ofta att händerna måste desinfekteras många gånger och handskar behöver bytas mellan vårdmoment med en och samma patient. Tänk på att en ren hand oftast är renare än handskar, och glöm inte att sprita händerna innan du tar handskar ur paketet!

Referenser

Vårdhandboken

www.vrismart.se , en webbutbildning där du lär dig mer om vårdhygien och vårdrelaterade infektioner.

Publicerat 2023-04-01